

(/)

🏠 (/) > 1800-årene (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Vejen til velstand

← [Forrige artikel \(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/velgoerenhed\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/velgoerenhed)

Vejen til velstand

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1687

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand)) **t** ([https://twitter.com/home?](https://twitter.com/home?status=)

[status=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand). Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand)

[37/vejen-til-velstand](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/vejen-til-velstand&title=))

Per Boje

Vejen til velstand, bind 2: 1850 - 1930

Syddansk Universitetsforlag, 672 sider, ill. 398 kr.

Grundfortællingens fald

Landbrugsland, søfartsnation eller måske noget helt andet. Historikeren Per Boje gør i bogen "Vejen til velstand - marked, stat og utopi" op med de klassiske tolkninger og leverer en særdeles interessant analyse af nye vinklinger på perioden 1850 - 1930.

Af Erik Ingemann Sørensen

"Der var så dejligt ude på landet; det var sommer, kornet stod gult, havren grøn, høet var rejst i stakke nede i de grønne enge..." Sådan hedder det hos H.C. Andersen, og sådan har opfattelsen af Danmark som et landbrugsland præget talrige fremstillinger, siden dette blev skrevet i 1843. Over 100 år senere var det dansk filmindustri, der stod for en stor del af fortællingerne. Og her fastholdt man landbruget som den store fortælling om Danmark. <https://filmcentralen.dk/museum/danmark-paa-film/film/traek-fra-dansk-landbrug> (<https://filmcentralen.dk/museum/danmark-paa-film/film/traek-fra-dansk-landbrug>).

Det sidste læs korn køres ind. Maleri af H. J. Hammer (1815 – 1882)

Landbrugets betydning som afgørende faktor for Danmarks vækst og velstand blev ganske enkelt "fortællingen". Sådan var det jo. Hertil kom så søfartshistorien, der var den anden afgørende faktor i udviklingen. Senest fremstillet i den fornemme bog: "Søfartshistorier". Se anmeldelsen her. (/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soefartshistorier)

Disse forestillinger gøres der op med i historikeren Per Bojes nye bog: "Vejen til velstand – marked, stat og utopi". Bogen er 2. bind af tre. Tidligere udkom et bind om forholdene under enevælden. Et 3. bind er undervejs.

Det er et af de mest fascinerende træk ved historie, at begivenheder, udviklinger og brud igen og igen kan nyfortolkes, når de vendes og drejes. Og det er netop, hvad Per Boje gør i denne bog. En bog der kræver sit af læseren, der dog hjælpes godt på vej af forfatterens klare pen.

Den nye grundfortælling

"Danmarks relativt høje velstand byggede i årene før Første Verdenskrig i lige så høj grad på den moderne urbane økonomis virksomheder som på landbrugets virksomheder, ja, i slutningen af perioden endog i højere grad. Men det blev ejerne af mindre end en tredjedel af landbrugsvirksomhederne, men med den største del af jorden, gårdmændene, der i den dominerende danske grundfortælling kom til at stå som heltene på vejen til velstand, og som igen og igen betegnede Danmark som et landbrugsland".

Der var flere faktorer, der spillede en afgørende rolle i udviklingen, fastslår Per Boje. En af disse var Danmarks rolle som en stærk, liberal stat, der gjorde sit til, at "sikre vækstfremmende institutionelle og infrastrukturelle rammer..."

En anden faktor, der spillede en stor rolle, var Danmarks geografiske placering. Vi lå og ligger centralt i forhold til nord-syd akse og den tilsvarende øst-vest akse. Hertil kom nærheden til to af den internationale økonomis vækstcentre: Tyskland og England. Her spillede det danske transportvæsen en stor rolle. Efterhånden voksede jernbanenettet, der sikrede hurtig transport. Og varetransporten havde stor gavn af den danske søfart, der virkelig voksede voldsomt i perioden. Dog kom den i bekneb, da en stor del af landbrugsproduktionen skiftede fra korn til kød. Men innovationen kom med maskinkraften, der gjorde skibene uafhængige af vind. Senere skulle skibet "Selandia" markere Danmarks internationale rolle som søfartsnation.

Per Boje ridser den store fortælling op på følgende måde: *"Det var ikke dansk landbrug eller andelsbevægelsen, der var hovedforklaringen på dansk velstand. De bidrog i væsentlig grad til velstanden, men andre erhverv og markedsaktører var nok så afgørende for, at Danmark klarede sig så relativt godt i en hastigt voksende international økonomi. Og det var heller ikke afviklingen af enevælden og en efterfølgende etablering af en såkaldt fri markedsøkonomi, der var hovedforklaringen på velstanden, men en fortsættelse af enevældens politik mod en friere markedsøkonomi og ikke mindst en fortsat vidensudveksling med udlandet..."*

Det var disse områder og deres vækst, der blev grobunden for det, vi i dag forbinder med velfærdsstaten. Vi ved, at staten tager sig af de svage, vi ved, vi kan komme til lægen og på hospitalet uden at betale, vi ved, folkesundheden spiller en stor rolle, vi ved, at uddannelse stort set er gratis i vores land. I dag er der ikke forskel på, hvem man er. Der er lige ret for alle – om end den sociale arv fortsat spiller en stor rolle.

En af bogens store styrker for den "almindelig læser" er dens mange beskrivelser, der stiller de enkelte faktorer ind i en større sammenhæng. Det er vigtige pejlemærker i en bog, der ofte forekommer videnstung, når de mange økonomiske teorier spilles ud mod hinanden eller anvendes som baggrundsforståelse for de enkelte emner.

Rubens Dampvæveri på Frederiksberg havde omkring 270 kvindelige arbejdere mod 80 mandlige

Med industrialiseringens udbredelse kom også kvinderne på arbejdsmarkedet. Det rykkede på en families arbejdsindtægter, men medførte også udfordringer for børnefamilierne. Sådan havde det i generationer været på landet. Men her kunne børnene oftest passe sig selv mens den ældste førte opsyn. Den forfærdelige tragedie i Skejby i 1898, hvor fem børn omkom juleaftensdag af kulilteforgiftning, understreger, hvor udsatte de ikke formuende trods alt kunne være. Det var to husmandsfolk, der mistede børnene.

En vigtig bog

Det er absolut en vigtig og markant bog, Per Boje har skrevet. Den udgør en fornem basis for dem, der vil beskæftige sig med periodens mange delelementer. De får et bredere perspektiv med denne bog. Et bedre afsæt.

På trods af den visse steder kan være tung at kapere, så lønner det sig at komme igennem den.

Bogens 14 kapitler er udmærket illustreret. Dog er jeg ikke særlig vild med portrætter. Og dem er der en hel del af. De fortæller jo sådan set ikke ret meget. En anke må det også være, at der ikke er noget emneregister i bogen. Det ville have været en stor hjælp.

Men god er den.

[Historie-online.dk, den 4. november 2020]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/velgoerenhed>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

**DET TYSK-DANSKE SKÆBNEÅR
1864**

([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/det-tysk-danske-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/det-tysk-danske-skaebneaar-1864)

**BEGIVENHEDER UNDER KRIGEN I
1864**

<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/begivenheder-under-krigen-i-1864>) (<http://www.historie->

**DA DANMARK BLEV DANMARK -
FORTÆLLINGER AF
FORHISTORIEN TIL 1864**

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/da-danmark-blev-danmark-fortaellinger-af-forhistorien-til-1864](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/da-danmark-blev-danmark-fortaellinger-af-forhistorien-til-1864))

Nordjyske fortællinger

Nordjyllands Kystmuseum er gået sammen med Læsø Museum samt KaRe Podcast i det ambitiøse podcastprojekt "Genfortalt-Nordjylland".

(<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/nordjyske-fortaellinger>) (<http://www.historie->